

Annie Lööf i svenska tidningsmedier – en diskursanalys

Julia Berkqvist & Joakim Johansson

Annie Lööf in Swedish newspapers – a discourse analysis

This article examines the media portrayal of Annie Lööf, a young female who is currently the most popular party leader in Sweden. The aim of this study is to examine the Swedish print-media presentation of Lööf as a person and politician, thereby investigating which features are considered successful in Lööf's political leadership. The material consists of 120 articles from four leading nationwide newspapers in Sweden. Using Critical Discourse Analysis, we found that the media portrayal of Lööf is constituted by prevailing discourses on traditional femininity, but also by discourse on "hybrid femininity". Thus, female politicians are most likely to succeed when embodying an acceptable balance between the traditional feminine and masculine. Furthermore, Lööf gained popularity when the image of her responded to the demands of normative motherhood. A conclusion is that coming out as (good) mothers is crucial for young females aspiring to popularity as political leaders.

Inledning¹

Hösten 2011 tillträdde den då 28-årige Annie Lööf som partiledare för Centerpartiet med höga ambitioner om att lyfta partiet. Den önskade succén uteblev dock, varpå Annie Lööfs politiska ledarskap ifrågasattes. Inte bara kritiserades hon för att vara en svag ledare med en retorik i avsaknad av substans, en stor del av kritiken som riktades mot Annie Lööf var av personlig karaktär. Inte minst var detta med att hon var "ung kvinna" ett omdiskuterat ämne. Det fanns starka tvivel om Annie Lööf faktiskt var rätt person att leda Centerpartiet – även inom de egna leden (Dagens Nyheter 2013).

Drygt sex år senare har Annie Lööf fått en politisk revansch och är i dagsläget (en av) Sveriges populäraste partiledare. I Aftonbladet/Inizios opinionsundersökning från april 2017 var Lööf den partiledare som hade överlägset högst förtroende i samtliga undersökta väljargrupper, oavsett kön och ålder (Mellin

1 Föreliggande text bygger på Berkqvist 2017.

2017). Efter att ha tappat något i den mätning som Novus presenterade i oktober 2017, var Annie Lööf i den undersökning som Novus presenterade i december 2017 åter den partiledare som åtnjöt högst förtroende. I motsvarande undersökning från augusti 2018 har hon de näst högsta förtroendesiffrorna. Hur skall denna närmast totala omsvängning i synen på Annie Lööf som politisk ledare förstås? Hur kan det vara möjligt att med låga popularitetssiffror vid tillträdet och med den för det politiska ledarskapet traditionellt så ofördelaktiga kombinationen ”ung och kvinna” bli (en av) Sveriges populäraste partiledare?

Politiskt ledarskap är ännu idag starkt förknippat med traditionellt manliga egenskaper, trots att antalet kvinnor i politiken har ökat (Schneider & Bos 2013). Då politiken domineras av maskulina normer behöver kvinnor anpassa sig till dessa för att bli accepterade. Samtidigt: vad som ses som positivt för män som politiker förstås lika ofta som negativt för kvinnor; de beskrivs som (alltför) kalla eller hårda när de antar en (alltför) manlig och auktoritativ roll i sitt ledarskap. Kvinnliga politikers anpassning till maskulinitetsnormer är därför dubbelt problematiskt. För att kvinnor ska nå framgång i politiken måste de, hävdas det i litteraturen, både anpassa sig till manliga värden och samtidigt förkroppsliga en del av de traditionellt feminina egenskaperna, såsom empati och omhändertagande (Wright & Holland 2014). Följaktligen måste en kvinnlig politiker förkroppsliga en godtagbar balans mellan feminina och maskulina egenskaper för att accepteras, kanske till och med vinna uppskattning som politisk ledare. Så hur ser då den balans mellan traditionellt manligt och traditionellt kvinnligt ut som kan hjälpa oss att förstå Annie Lööfs popularitet?

Syftet med denna uppsats är att utifrån ett genusteoretiskt perspektiv undersöka hur svenska tidningsmedier framställer Annie Lööf. Vilka bilder av Annie Lööf förmedlas och vilka innebörder avseende kön kan tillskrivas dessa? Hur har Annie Lööfs politiska ledarskap beskrivits som problematiskt respektive som framgångsrikt och hur kan detta tolkas utifrån genusteori?

Hybridiseringar av maskulint och feminint

En central tanke i genusforskningen är idén om det historiskt, socialt och kulturellt skapade (och därmed föränderliga) könet. Genusforskare framhåller också gärna betydelsen av genusdualismer. Så har ju maskulinitet och femininitet traditionellt setts som varandras motpoler – där män ofta sammankopplats med maskulinitet och kvinnor med femininitet. Samtidigt kan genusforskare välja att lyfta fram och fokusera på de hybridiseringar mellan maskulint och feminint som kan uppstå. När gränserna mellan maskulint och feminint överskrids kan förändringar av könsbegreppen ske och på längre sikt kan idén om att kvinnor äger femininiteten, t.ex. förmåga att visa känslor eller att ge omsorg, och män maskuliniteten, t.ex. styrka och handlingskraft, urholkas och ersättas av nya innebörder (Jfr Nordberg 2004: 48–53).

Inom forskningsfältet ”kritiska studier av män och maskuliniteter” förekommer termen ”hybridmaskulinitet” och beskriver då de nya ideal som förknippas med mansrollen. Det innebär att definitionen av manlighet omskapas i situationer där män antar traditionellt feminina egenskaper. I flera analyser (ex. Messner 2007 och Hultman 2011) har exempelvis Arnold Schwarzenegers popularitet som politiker tolkats i sådana termer, med barnorientering och miljömedvetande som operationaliseringar av ”omsorg” som en traditionellt kvinnlig egenskap. I ett svenskt sammanhang har politiker som exempelvis Fredrik Reinfeldt (Johansson & Nyström 2013) och Gustav Fridolin (Johansson & Asplund Bergström 2015) analyserats utifrån teori om hybridmaskulinitet.

I forskning om kvinnor hänvisas förvisso sällan till ”hybridfemininitet”. Ändå uttrycks ofta i sådan forskning föreställningar om en kvinnlighet/femininitet under omvandling, som t.ex. när kvinnlighetsbegrepp frikopplas från moderskapet som en traditionell angelägenhet (för att inte säga plikt) för kvinnor, och i stället delvis knyts till förvärvsarbete (Elvin-Nowak & Thomsson 2000; Johansson & Asplund Bergström 2015), eller när kvinnor ikläder sig roller som politiska ledare (Schneider & Bos 2013). Som framhölls i inledningen har det i anslutning till detta också hävdats att kvinnor i politiken måste uppnå en godtagbar balans mellan feminint och maskulint.

Varför har då inte ”hybridfemininitet” – likt ”hybridmaskulinitet” – blivit ett vedertaget begrepp inom genusforskningen? Det finns säkert flera skäl till detta, men själva vill vi gärna lyfta fram möjligheten av att tolka en sådan asymmetri som ett uttryck för en implicit värdering, där mäns genusöverskridande aktiviteter ofta uppfattats som viktigare, kanske även mer önskvärda, än kvinnors. Detta problem – som mer generellt handlar om ”hegemoniska män” (Hearn 2004) – är något vi i hög grad ägnar oss åt i den här uppsatsen.

Kvinnors politiska ledarskap

Under lång tid dominerades det politiska livet uteslutande av män, vilket från början inte sågs som ett *statsvetenskapligt problem*. Kvinnors underrepresentation förklarades utifrån faktorer som kompetensbrist, socioekonomiska skillnader och avsaknad av vilja hos kvinnorna till politiskt deltagande. Medvetenheten om kvinnors underrepresentation i politiken har successivt ökat – framväxten av feministisk teori har här spelat en viktig roll – och är idag en uppmärksam fråga (Rönblom & Edwards 2010: 93–95). I takt med att kvinnor har fått tillträde till samhällsområden som tidigare enbart var förbehållet män, som till exempel politiken, växer det dock fram nya könsordningar som upprätthåller särskiljandet av manligt och kvinnligt (Wängnerud 2000).

En betydande del av den feministiska forskningen om politisk representation kretsar kring dessa könsmonster inom politiken – att kvinnor och män bär huvudansvaret för olika typer av politiska frågor baserat på könsstereotypiska

egenskaper. Det existerar därför delvis olika förväntningar på kvinnliga och manliga politiker och inom vilka sakpolitiska områden de ska verka. Kvinnor ansvarar i högre grad för äldrepolitik, barnomsorg och sociala frågor medan män oftare har huvudansvaret för försvarspolitiken, ekonomin och utrikespolitiska frågor (Huddy & Terkildsen 1993). Stereotypiskt kvinnliga karaktärsdrag, som värme och empati, resulterar automatiskt i att kvinnor ses som mer kompetenta i "mjukare" frågor, medan män förväntas vara mer kvalificerade att sköta "hårdare" politiska frågor baserat på manligt kodade egenskaper såsom aggressivitet och beslutsamhet.

En bärande tanke i den forskning om politiskt ledarskap som utgår från feministisk teori (Sjöberg 2009) är att framgångsrikt ledarskap än idag är förknippat med maskulinitet; exempelvis tenderar egenskaper som auktoritet och ambition att förstås som maskulina. Samtidigt kan det, menar vi, finnas skäl att även förhålla sig till de förändringar i synen på ledarskap som det återkommande talet under senare decennier om ett "coachande" – lyhört, lyssnande, kommunikativt, nätverksbaserat, flexibelt – ledarskap signalerar (Boltanski & Chiapello 2005). Vi noterar då att "coaching"-begreppets popularitet inom management tidsmässigt delvis sammanfaller med diskussioner om en förändrad mansroll. I den mån som "coachande ledarskap" kan ses som en uppvärdering av ett antal traditionellt kvinnliga egenskaper, kan alltså möjligheten att knyta dessa till en ny manlighet, en "hybridmaskulinitet" om en så vill, ses som en viktig förutsättning. Det coachande ledarskapet kan därmed ses som uttryck för den "hegemony of men" som Hearn (2004) diskuterar, och där det är vad män gör (snarare än det traditionellt maskulina) som blir normerande.

Inom politiken möter det coachande ledarskapet samtidigt konkurrens från andra ledarskapsideal. I situationer då staten/nationen förstås som utsatt för existentiella hot, såsom exempelvis militära angrepp från främmande makt, tenderar det politiska ledarskapet att "säkerhetiseras". Detta innebär då närmast en återgång till att uppvärdera ett antal traditionellt maskulina egenskaper som ses som särskilt relevanta för att möta de uppkomna säkerhetshoten, t.ex. beslutsamhet, handlingskraft, styrka och osårbarhet. Eftersom sådana egenskaper historiskt har tillskrivits män snarare än kvinnor, innebär säkerhetisering av det politiska ledarskapet en särskild utmaning för kvinnors möjligheter att framstå som önskvärda politiska ledare.

Schneider och Bos (2013) menar att få av de egenskaper som schablonmässigt tillskrivs kvinnor – femininitet, emotioner, moderlighet/omhändertagande, yttre skönhet, medlidande, sympati, affektion, känslighet, mildhet/mjukhet, talförhet och kärleksfullhet – uttrycks i *synen på* kvinnliga politiker. Samtidigt förknippas inte heller kvinnor som politiker med stereotypt maskulina karaktärsdrag såsom exempelvis ambition, tävlingsinstinkt, intelligens, ledarskap och självsäkerhet. Kvinnliga ledare associeras, menar Schneider och Bos vidare, inte ens med ledarskap. Stereotypen av en kvinnlig politiker är

således svår att definiera. Kvinnliga politiker utgör enligt Schneider och Bos en slags hybrid eller subtyp av kvinnlighet som saknar klarhet i jämförelse med andra stereotypgrupper. De ingår snarare i en egen kategori som fortfarande är tämligen utforskad. Hur en *framgångsrik* och populär kvinnlig politisk ledare ska definieras är om möjligt ännu svårare. Hybriditeten – förkroppsligandet av den godtagbara balansen mellan feminint och maskulint – är dock, som vi varit inne på, central i sammanhanget.

I enskilda fall av framgångsrika kvinnliga politiker kan det förvisso framstå som en utmaning för forskaren att i analysen få syn på både det traditionellt maskulina och det traditionellt feminina. I diskussioner om Angela Merkel och Margaret Thatcher har det till exempel närmast varit obligatoriskt att (över)betona inslagen av traditionell maskulinitet, trots att även det traditionellt feminina kunde ha lyfts fram. Låt oss dock inte glömma att Merkels politiska ledarskap kantas av långvariga och tydliga engagemang i flyktingfrågor och i miljöfrågor, vilket genom kopplingarna till traditionella femininitetsattribut som "medlidande" (flyktingfrågan) och "omsorg" (miljöfrågan) mycket väl kan förstås som förkroppsligande av en balans mellan traditionellt feminint och traditionellt maskulint. Mycket av Thatchers yttre framtoning (exempelvis klädval) kan sägas uttrycka traditionell femininitet. Det har undantagsvis även hävdats att Thatcher anspelat på andra stereotyper av femininitet (Murray 2013). När det gäller Thatcher är det också relevant att nämna studier (Williams 2017) som jämfört medias rapportering om Thatcher med den om Theresa May och där resultaten pekar mot att referenser till traditionell femininitet har en mycket mer framträdande roll i rapporteringen om May än i den om Thatcher. Det kan alltså ha hänt något med förväntningarna på hur balansen mellan det traditionellt maskulint och det traditionellt feminint kodade bör se ut för kvinnor (och män) i politiken, där den ökade medialiseringen, inklusive framväxten av sociala medier, kan ha inneburit förändrade förutsättningar.

Schneider och Bos (2013) har undersökt hur ett statistiskt urval av respondenter i USA ser på vad för slags egenskaper som kvinnor respektive män i politiken representerar enligt respondenternas bedömningar av vad folk i allmänhet anser. De feminina attribut som oftast förknippades med kvinnor i politiken var: feminint/kvinnligt utseende (45 % av respondenterna), emotionell/känslösam (29 %), pratsam (29 %), omhändertagande (28 %), moderlig (26 %), medlidande (22 %), öm/mild/försiktig (20 %), sympatisk (18 %), känslig/sårbar (14 %), varm (12 %), vacker (12 %). De maskulinitetsattribut som oftast förknippades med manliga politiker var å andra sidan: ledare (94 % av respondenterna), välutbildad (91 %), driven (91 %), ambitiös (85 %), välformulerad (85 %), tävlingsinriktad (83 %), respektingivande (80 %), kunnig (74 %), beslutssam (74 %), aggressiv (72 %), motiverad (70 %).

Till viss del är säkert resultaten från Schneiders och Bos undersökning för sin giltighet beroende av det amerikanska sammanhang som studien gjordes

i. Därtill är Schneiders och Bos lista över feminint och maskulint hos politiker ingalunda heltäckande – exempelvis saknar vi det för det politiska medborgarskapet centrala begreppsparet autonomi-beroende (jfr Lister 2003). Vad vi, med dessa reservationer, ändå vill lyfta fram som särskilt användbart för våra syften i den här uppsatsen är Schneiders och Bos försök – som bygger på såväl omfattande litteraturstudier som egna empiriska undersökningar – att förteckna traditionell femininitet respektive traditionell maskulinitet i relation till det politiska ledarskapet. Vår bedömning är att Schneiders och Bos lista är tillräckligt allmängiltig och täcker in tillräckligt mycket för att kunna vara fruktbar att använda i den empiriska analys som vi avser att göra i den här uppsatsen. Vi återkommer i uppsatsens metodavsnitt till hur vi konkret går tillväga.

Feministiska mediastudier

Inom feministiska mediastudier framhålls att medias beskrivningar av kvinnor i politiken i hög grad betonar skillnaderna mellan kvinnor och män och därmed också ofta bidrar till reproduktionen av genusnormer. Bland annat är personifiering tydligare i rapporteringen om kvinnliga politiker, med mer fokus på individen än på händelsen, partiet eller det omgivande sammanhanget. Detta syns bland annat vid politiska skandaler där personen i fråga får större uppmärksamhet än själva skandalen i sig; dessutom tenderar kvinnors skandaler att skapa ett större missnöje än mäns (Bromander 2014).

I det stora hela är kvinnliga politiker mer utsatta för medial granskning än manliga politiker. Det gäller både i yrkesrollen och i den privata rollen. För kvinnor i politiken är särskiljandet mellan det offentliga och privata inte lika tydligt som det traditionellt har varit för män. Kvinnor riskerar i större utsträckning att granskas både i den privata och i den offentliga rollen, medan granskningar av män i huvudsak skjuter in sig på det offentliga.

Könsskillnaderna tar sig även uttryck i det språk som media använder. Internationell forskning har visat att media ofta framställer kvinnors närvaro på den politiska arenan som "onaturlig", trots att antalet kvinnor i politiken har ökat (Gidengil & Everitt 2003). Även när en kvinna i politiken försöker anpassa sig till den maskulina normen kritiserar hon, inte sällan för att vara "för aggressiv", medan hon hamnar i skymundan om hon håller en låg profil och därmed riskerar att inte uppmärksammas över huvud taget. Att media använder prefix som "kvinnlig" när de beskriver kvinnliga politiker och deras politik är inte heller ovanligt, medan manliga politiker bara är politiker och inte "manliga politiker" (Edström 2006). Skillnaderna mellan manliga och kvinnliga i politiker i medierna kommer alltså till uttryck i vilka ämnen medierna väljer att rapportera om, hur de rapporterar samt i den konkreta språkanvändningen.

Feministiska mediastudier har således på olika sätt betonat problematiska gestaltningar av kvinnliga politiker i media. Samtidigt som denna forskning

bidragit till många och värdefulla insikter, inte minst genom att peka ut hinder som måste övervinnas för en bättre jämställdhet mellan kvinnor och män i politiken, så kan den även problematiseras utifrån dess relativt ensidiga tonvikt på media som just hinder för kvinnors politiska ledarskap. Som sådan kan den också kontrasteras mot den forskning som nu växer fram om kvinnliga politikernas strategiska användning av sociala medier (Patterson 2016; Smith 2009; Brandel 2013; jfr Gustafsson & Höglund 2011). Enligt vår uppfattning är det dock lika problematiskt att hamna i den motsatta positionen, där media-som-resurs-perspektivet överdrivs (vilket, vill vi tydliggöra, inte skall ses som vår läsning av forskningen om kvinnliga politikernas användande av sociala medier). För förståelse av Annie Lööfs popularitet menar vi att det blir fruktbarast med ett öppet och dualistiskt förhållningssätt, dvs. där media både kan utgöra hinder och resurs på en och samma gång.

Tidigare forskning om hur media framställt kvinnor som politiska ledare har i huvudsak fokuserat på kvinnor som varit betydligt äldre, som exempelvis Hillary Clinton, Sarah Palin (Sanbonmatsu 2015), Angela Merkel och Tarja Halonen (Van Zoonen 2006), samt Margaret Thatcher och Theresa May (Williams 2017). I svenskt sammanhang förekommer bland andra Maud Olofsson, Mona Sahlin och Gudrun Schyman (Bromander 2014; Wendt 2012; Olsson 2006). Här menar vi att det blir fruktbart att, inspirerade av ett par årtiondens diskussioner i genusforskningen, tänka intersektionellt (Lykke 2005; Crenshaw 1998), dvs. hur olika slags maktrelationer – kön, klass, etnicitet o.s.v. – kan gripa in i och förstärka varandra. Av särskilt intresse i den här uppsatsen är intersektionen kön och ålder; vad det i relation till det politiska ledarskapet kan tänkas innebära att förstås som ”yngre kvinna” (jfr Erikson & Josefsson 2017).

En utgångspunkt för oss är då att det som Van Zoonen (2006) beskriver som framgångskoncept för Angela Merkel och Tarja Halonen – och som i ett svenskt sammanhang kanske skulle kunna utsträckas till exempelvis Margot Wallström – inte nödvändigtvis är giltigt för yngre kvinnor. Van Zoonen (2006) menar att det i en tid av ”personifierad politik” ställs högre krav på politiker – män som kvinnor – att lyfta fram sidor hos sig själva som tidigare uppfattats som privata, och att dessa då i ökad grad även gjorts relevanta för det politiska ledarskapet. Ett av Van Zoonens bidrag till denna diskussion har då varit att lyfta fram att detta att kvinnor traditionellt förknippats med det privata och inte haft någon naturlig plats i den offentliga sfären (i synnerhet inte i politiken) som någonting som generellt gör det svårare för kvinnor än för män att vara personliga i politiken utan att detta uppfattas som en belastning för deras politiska ledarskap. Ett ytterligare bidrag har varit att empiriskt visa hur Angela Merkel och Tarja Halonen förhållit sig till detta, dvs. att de genomgående i offentliga sammanhang lämnat familjelivet därhän. Van Zoonen skriver i ett sammanhang med sämre förutsättningar för kvinnor

att kombinera moderskap och förvärvsarbete än i Sverige. Vi menar ändå att det inte ens inom ramen för sådana ”genusregimer” (Sainsbury 1999) är självklart att offentlig distansering från moderskapet också är god politisk strategi för yngre kvinnor. För yngre kvinnor skulle det snarare kunna förhålla sig precis tvärtom! dvs. att närhet till, snarare än distansering från, moderskapet är vad som måste manifesteras i det offentliga för att också framstå som önskvärda politiska ledare. Utifrån vårt intersektionella perspektiv kan vi förstå detta som att seglivade kvinnogestalter (Eduards 2007) som den åtråvärda kvinnan (Törnrosa, Askungen etc.), den ärbara kvinnan (Madonnan) och den förtappade kvinnan (Horan), ständigt återskapas som yngre snarare än äldre kvinnor. För yngre kvinnor kan moderskapet då förstås som ett löfte om ärbarhet genom det privata (Hays 1996), och dessutom som gränssättande för deras framfart i det offentliga; sammanhang där yngre kvinnor gärna framstår som farligare, läs attraktiva och sexuella, än äldre kvinnor.

Maria Wendt (2012) är i sin studie av hur svenska partiledare framställs i svensk tidningsmedia under valåren 2006 och 2010 inne på liknande resonemang som Van Zoonen. Av särskilt intresse för oss är att Wendts studie även rymmer analyser av hur en yngre kvinna – Miljöpartiets dåvarande språkrör Maria Wetterstrand – framställs i svenska tidningsmedier. För Maria Wetterstrand (och Maud Olofsson) präglas framställningarna av sammanflätningar mellan privat och offentligt, vilket inte sker med de manliga partiledarna där sådant som familjeliv framträder mer som en del av bakgrunden än som något som konkurrerar med och (för)stör det politiska ledarskapet. Moderskapet är en central del av gestaltningen av Wetterstrand, som i Dagens Nyheters intervjuserie 2006 framträder fotograferad i sandlådan. Enligt Wendts tolkning är detta inte till fördel för Wetterstrands trovärdighet som politisk ledare.

Avslutningsvis noterar vi att den relativt begränsade uppmärksamhet som gruppen ”unga kvinnor i politiken” tilldragit sig inom feministiska mediestudier också tycks ha sin motsvarighet inom forskningen om politisk representation (Erikson & Josefsson 2017).

Metod och material

Uppsatsens empiriska undersökning bygger metodologiskt på diskursanalys av tidningsartiklar i svensk dags- och kvällspress. Diskursbegreppet utgår från en idé om att diskurser i samhället produceras och reproduceras med hjälp av språket. Språket översätter inte bara den materiella verkligheten som den är, genom en direkt och neutral återgivning, utan hjälper till att konstruera verkligheten. Snarare än att förneka förekomsten av objektiv verklighet handlar det här om att lyfta fram det omöjliga i att språkligt skildra verkligheten utan att representationen därmed laddas med subjektiva värderingar. Diskursbegreppet

integrerar vidare synen på subjektiva idéer om ett fenomen med den objektiva förståelsen av fenomenet, dvs. med detta särskiljs inte föreställningarna från verkligheten. Det är via språket som vår verklighet och förståelse av omvärlden formas och det är via diskurser som den materiella världen får en mening (Bergström & Boréus 2015: 354).

Det finns flera olika inriktningar inom diskursanalysen (och dessutom ett antal sätt att söka kategorisera olika diskursanalytiska inriktningar). Vi har valt att använda den kritiska diskursanalys (CDA) som utvecklats av Fairclough (2012), med byggstenarna text – diskursiv praktik – social praktik, som är utformad för att kunna undersöka hur diskurser relaterar till *sociala strukturer*, vilket är det huvudsakliga syftet med CDA. I det följande bygger vi huvudsakligen på Bergströms och Boréus (2015: 374–380) beskrivning av ansatsen.

CDA-ramverket bygger på en uppdelning i tre olika nivåer. På den första nivån, textnivån, är analysen lingvistisk och semiotisk och fokuserar i huvudsak på språkets struktur. I den här delen av analysen kommer vi att fokusera på de språkliga mönster som existerar i artiklarna som kopplar till det genus-teoretiska perspektivet. Syftet är att studera texters sammansättning, grammatik och ord för att förstå både den implicita och explicita förståelsen, det vill säga vad det är som faktiskt kommer till uttryck i språket men även det utsagda budskapet i texten. Till detta finns en rad olika analystekniker, där vi valt att avgränsa analysen på den textuella nivån till studier av transitivitet och modalitet. Studier av *Transitivitet* används för att analysera syntaxen, hur orden i en sats är ordnade och hur det bidrar till den övergripande förståelsen av hela texten, till exempel huruvida en händelse kan kopplas till ett subjekt eller ett objekt. Syftet är att kunna dra slutsatser om vilka konsekvenser framställningen av en viss händelse kan få genom valet av perspektiv. Poängen med att undersöka *Modalitet* är i stället att söka förstå om/i vad mån en avsändare kan tänkas stå bakom det som uttrycks i texten, till exempel huruvida en politiker kan ansluta sig till det som vederbörande faktiskt uttalar.

Den andra nivån, den diskursiva praktiken, omfattar textens distribution och produktion. Här analyseras hur texter produceras, sprids ut till allmänheten för att sedan konsumeras, vilket kan se ut på olika sätt. Ett sätt att analysera detta är genom studier av intertextualitet, ett begrepp som används inom diskursanalysen för att analysera hur olika texter hänger ihop, relaterar och påverkas av varandra. Detta är ett sätt att undersöka om det finns några diskursiva inslag i vad som kan förstås som olika diskursordningar. Diskursordning är en samling diskurser som konkurrerar inom en och samma domän, i vårt fall media. I vår studie innebär det att försöka klargöra vilka övergripande mönster som existerar bland artiklarna, vilka teman som återkommer och hur de relaterar till varandra. Detta är nödvändigt för att se om texterna är interdiskursiva och präglas av flera olika samhällsdiskurser, eller om det är en övergripande diskurs som dominerar. Eftersom uppsatsens syfte inte är att ta reda på

hur konsumenter tolkar artiklarna kommer vi inte att inkludera den aspekt av diskursiv praktik som handlar om textkonsumtion.

Den tredje och sista delen som avser social praktik vidgar diskursanalysen ytterligare genom att placera diskursen i ett större sammanhang. Detta är relevant för att kunna förstå hur diskursordningar konstrueras, det vill säga vilka andra praktiker och strukturer som har format den enskilda texten och den diskursiva praktiken. Vår uppgift blir här att tolka vad som påverkar diskursen/diskurserna i de svenska tidningsmedierna om Annie Lööf. Av avgränsnings-skäl måste vi då, medvetna om att även annat kunde ha lyfts fram, nöja oss med att fokusera några typer av sociala praktiker och samtidigt lämna annat som i och för sig kunde varit relevant därhän. Överhuvudtaget måste understrykas att vår analys av sociala praktiker i likhet med övriga inslag i diskursanalysen bygger på tolkning, och där flera tolkningar självklart är möjliga.

Materialet i den här undersökningen består av artiklar i svensk dags- och kvällspress. Vi har avgränsat oss till fyra tidningar, två dagstidningar och två kvällstidningar: Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Expressen och Aftonbladet. Dagens Nyheter och Expressen är oberoende liberala tidningar, Aftonbladet oberoende socialdemokratisk och Svenska Dagbladet obunden moderat. Någon jämförande analys av medierapporteringen mellan dessa tidningar kommer inte att genomföras då det faller utanför uppsatsens syfte. Ytterligare en avgränsning vi har behövt göra är antalet artiklar som vi har valt att undersöka. Vi har avgränsat oss till 30 artiklar från varje tidning vilket innebär att totalt 120 artiklar kommer att ligga till grund för analysen. Vi har använt databasen Mediearkivet/Retriever Research för att få tillgång till materialet. Tidsperioden som avses är den 24 september 2011 till den 22 april 2017, det vill säga från att Annie Lööf tillträder som Centerpartiets partiledare fram tills det datum då materialinsamlingen avslutades.

Sökord har använts för att få fram material till vår undersökning. De har hämtats från Schneiders och Bos (2013) definitioner av femininet och maskulinitet (se ovan). Dock var det inte alla dessa sökord som gav träffar. Vi fick även ha i åtanke att en del av orden inte vanligtvis förekommer i vardagligt språkbruk. I de fallen har vi använt andra ord med liknande innebörd (exempelvis: moderlig – mamma). Som komplement sökte vi även på *Annie Lööf + framgång* då vi även har för avsikt att undersöka hur Annie Lööfs ledarskap beskrivs som framgångsrikt. I de fall då sökningarna resulterade i många träffar har vi systematiskt fått välja ut artiklar. Tanken med den urvalsprocessen har varit att jämnt fördela materialet mellan de fyra tidningarna men också över de angivna årtalen, samt att i första hand välja ut artiklar där Annie Lööf är huvudperson och inte artiklar där hon enbart kommer på tal en enstaka gång.

Vid undersökningen har vi valt att inkludera flera typer av artiklar; både ledare, debattartiklar och nyhetsartiklar ingår. Insändare från läsare och notiser (kortare faktatexter) har dock inte inkluderats i undersökningen. Då vi är

intresserade av bilden av Annie Lööf i svenska tidningsmedier har det inte funnits någon anledning att avgränsa oss till enbart en artikeltyp; snarare har vi bedömt att det är en fördel att ha en spridning på materialet. Att vissa texter förefaller mer subjektiva, som exempelvis ledare och debattartiklar, har således inte varit ett problem. Vi är intresserad av *hela* bilden i svenska tidningsmedier och den skapas av såväl nyhetsrapportering som debattinlägg; det är skälet till att vi inte avgränsar materialet till endast en typ av artiklar.

Det är här även relevant att säga något om det sammanhang inom vilket den mediala framställningen av Annie Lööf har producerats. Under den analyserade tidsperioden har vissa år varit mer händelserika än andra. Då tänker vi främst på debatten i anslutning till det nya och kontroversiella idéprogram för Centerpartiet som vid årsskiftet 2012–2013 väckte stor uppmärksamhet. Som en direkt följd rapporterades det mer i medierna om Centerpartiet vid den här tidpunkten. Under denna period genomgick partiet en kris och det stormade friskt även kring Annie Lööf. Vid insamlingen av materialet har sådana händelser inte på förhand påverkat valet av nedslag. Utgångspunkten har snarare varit att få en så jämn spridning av materialet över tid som möjligt. Med detta vill vi inte förneka att de perioder då det har hänt mer mycket väl kan ha varit mer betydelsefulla än andra för den bild media gett av Annie Lööf, samtidigt som vi insisterar på att sådana frågor om vad som påverkar mediabilden av Annie Lööf faller utanför syftet med vår uppsats.

Det kan även finnas anledning att fundera över i vilken omfattning det övriga läget i svensk politik under den här tidsperioden eventuellt kan ha påverkat medias framställning av Annie Lööf. För ytterligare förståelse av gestaltningen av Lööf kan det därför också vara nödvändigt att ta hänsyn till de olika politiska sammanhang hon befinner sig i och politiska händelser som kan ha varit av betydelse för hur den bilden ser ut. Sådana frågor faller dock, återigen, utanför vårt syfte, som är att undersöka på vilket sätt svenska tidningsmedier framställer Lööf och vilka bilder som förmedlas kring hennes ledarskap utifrån ett genusteoretiskt perspektiv.

Empirisk analys av bilden av Annie Lööf i svenska tidningsmedier

DISPOSITION AV UNDERSÖKNINGEN

Inledningsvis läste vi igenom samtliga artiklar för att urskilja vilka teman som återkommer i medias framställning av Annie Lööf. Vi fann fyra teman vilka vi på rubriknivå har valt att referera till som *den unga kvinnan i politiken*, *roboten*, *duktiga flickan* och *Sveriges populäraste partiledare*. Vi gjorde där- efter (fördjupade) analyser av vad artiklarna förmedlade i termer av kön, både explicit och implicit, samt av inslag av transitivitet och modalitet. Artiklarna

analyseras inte i kronologisk ordning efter exakt publiceringsdatum. De tidigare artiklarna kommer att behandlas först medan de senare publicerade artiklarna kommer att presenteras senare i analysen, med undantag för enstaka artiklar. Att framställningen även följer en kronologisk disposition har att göra med vår ambition att även skildra och tolka hur Lööfs framgång beskrivs. Den sociala praktiken analyseras enskilt i samband med resultatet av textanalysen och diskursiva praktiken. Detta för att tydligare kunna placera texterna i ett större sammanhang.

DEN UNGA KVINNAN I POLITIKEN

När Annie Lööf tillträdde som partiledare hamnade hennes unga ålder ofta i fokus, likaså hennes självsäkra attityd och det faktum att hon just är kvinna. I en artikel i DN från september 2011, i samband med Lööfs partiledardebut, löd rubriken: *”Kaxig politiker kliver in på centerpodiet”* (Larsson 2011). Artikeln beskriver hur Lööf, sin ringa ålder till trots, anser sig vara trygg i rollen som ledare: *”Ska man beskriva Annie Lööf är det ett uttryck som dyker upp: skinn på näsan”* (Larsson 2011). Citatet antyder att en ung kvinna i politiken också måste vara kaxig och ha *”skinn på näsan”*. Detta kan ses som ett uttryck för kvinnans onaturliga roll i politiken; att kvinnors plats i den mansdominerade politiken fortfarande inte är självklar. Dessutom är självsäkerhet, beslutsamhet och pondus attribut som förknippas med maskulinitet (Schneider & Bos 2013). Det blir därför någonting avvikande eller annorlunda när kvinnor uppvisar sådana egenskaper; ett ämne, som engagerar och måste nämnas.

Så var det klart. Annie Lööf är vid 28 års ålder inte längre bara partiledare utan också rekordung departementschef och en av regeringens tungviktare. Klarar hon matchen mot gubbsen? (Mellin, 2011d).

Artikeln ifrågasätter huruvida Lööf som ung kvinna kan handskas med manliga kollegor. Vid den här tidpunkten var Lööf den enda kvinnliga partiledaren i Alliansen. Under turbulensen inom Centerpartiet ifrågasattes om Lööf var rätt person att leda partiet och en stor del av kritiken riktades mot hennes ålder:

Annie är en lovande, intelligent ung kvinna, men hon saknar arbetslivserfarenhet och har bara en begränsad livserfarenhet (Hörnlund 2012).

Det kanske hade varit bra för henne själv om hon fått den här befordran om fem tio år i stället (Avellan 2012).

Annie Lööf själv menar att hon blir mer uppmärksammas för sin unga ålder än sina manliga kollegor. Hon säger att hon *”tror att det är provocerande att vara ung tjej i ledarposition”* (Törnmalin 2013), och att hennes ålder varit till större

nackdel för henne än för Miljöpartiets med Lööf jämgamla språkrör Gustav Fridolin.

Den första fråga jag fick när jag blev partiledare var: "Men Gud, vill du inte skaffa barn och familj?". Den skulle aldrig ha ställts till en man i samma ålder när han tagit sig an ett sådant ledarskap (...) Gustav Fridolin får aldrig frågor om hur det är att vara ung kille med makt och ändå är vi lika gamla (Hagen 2015).

Detta antyder att det finns olika förväntningar på män och kvinnor i samhället, samt att män och kvinnor skulle ha olika intressen och prioriteringar. Att aspirera på att bli partiledare skulle eventuellt kunna vara ett hinder för en kvinna att skaffa barn, vilket blir problematiskt då kvinnlig identitet är starkt förknippat med moderskap (Wright & Holland 2014). Män, å andra sidan, är i relation till kvinnor fria från dessa förväntningar. Att Annie Lööf väljer att bli partiledare i en ålder då det finns en allmän förväntan på att hon ska bilda familj blir därför närmast kontroversiellt. Att en kvinna skulle välja en politisk karriär framför en familj upprör, vilket tyder på att könsstereotypiska föreställningar om manligt och kvinnligt fortfarande är starka. Inte minst märks detta i hur kvinnliga politiker kan beskrivas.

Annie Lööfs yttre hamnar många gånger i fokus i den mediala rapporteringen. I flera fall domineras beskrivningarna av henne som politiker av utseenderelaterade inslag.

Hon går snabbt genom riksdagens entréhall. Den svarta volangkjolen vippas (...) Men nu är det inte kläder som gäller. På fredag väljs Annie Lööf, 28, till Centerns nya ordförande, den tredje kvinnan på posten (Mellin 2011b).

Artikeln handlar om att Lööf tillträder som partiledare, men inleder istället med att lägga fokus på hennes utseende och kläder. Meningen "Den svarta volangkjolen vippas" ger inte ett auktoritativt intryck av den blivande partiledaren. I ingressen diskuteras Lööfs klädintresse och klädbutiken i Värnamo hon arbetade i under uppväxten. Meningen "...men nu är det inte kläder som gäller" implicerar att det politiska innehållet hamnar i skymundan av Lööfs utseende. Eftersom detta är artikelns inledande rader kan det tolkas som att Lööf först och främst är en ung tjej med fina kläder, och att partiledarskapet är sekundärt.

Hon har en smal hand och långa fingrar och rosa nagellack. Än en gång tänker jag på hennes ålder (Kadhammar 2014).

Även här blir femininiteten, utseendet och åldern framträdande. Citatet visar på subjektiva modaliteter – artikelförfattaren skriver "tänker jag" – vilket gör att texten framstår som subjektiv.

Du är alltid mycket välklädd och lyckas till och med vara välmålad om naglarna. Har du en kläd- och nagelcoach utöver den ledarskapscoach du brukar träffa? (Hagen 2015).

I en intervju i Expressen får Annie Lööf frågan om hon anlitar en kläd- och nagelcoach, vilket kan ses som ett förminskande av Lööfs politiska kompetens. Samtidigt antyder frågan att vad Annie Lööf har på sig är lika viktigt som hennes ledarskap och att det skulle vara lika nödvändigt med en professionell kläd- och nagelcoach som det är med en ledarskapscoach. Lööf själv har vid andra tillfällen kommenterat medieintresset kring sitt klädval och utseende och ger intrycket av att det inte bekommer henne nämnvärt. I Expressen, vid ett annat tillfälle än ovan, svarar hon att "det måste finnas politiker som också vågar vara kvinnliga" och samtidigt utstråla samma pondus som manliga kollegor. Att medverka till exponeringen av det yttre kan ses som ett medvetet beslut från Lööfs sida, för att värna det traditionellt feminina i syfte att uppnå en godtagbar balans gentemot de maskulina drag som generellt förknippas med politiker.

Du kliver av planet för att möta Saabanställda som just fått sparken – med en lyxväska för 8 000 kronor! Kommer du inte ihåg kalabaliken kring Monas väska? (Hedlund 2011).

Ovanstående artikel kritiserar Lööf för att ha burit en dyr väska när hon besökte Saab i Trollhättan 2011. Detta är ytterligare ett exempel på hur kvinnors klädval och utseenden ofta tenderar att hamna i fokus medan den politiska gärningen glöms bort.

ROBOTEN

Annie Lööf tillträdde som Centerpartiets partiledare 2011 och möttes tidigt av kritik. Lööf beskrevs bland annat som "en belastning för ett redan svagt parti" (Dagens Nyheter 2015). I Aftonbladet löd rubriken: "Annie get your gun. Det kommer du att behöva" (Mellin 2011c; se även Erfors 2011). Kritiken eskalerade under den så kallade "C-krisen", då ett nytt kontroversiellt idéprogram med förslag om slopad skolplikt och månggifte resulterade i en splittring inom partiet och ett svagt förtroende för Lööf.

Annie Lööf skulle återskapa något av Centerns gamla storhet. Med facit i hand har det blivit fiasko (Dagens Nyheter 2013).

Hon valdes för att hejda väljarflykten och göra Centerpartiet relevant igen. Men Lööf-effekten blev kortvarig – partiet ligger nu farligt nära riksdagsspärren (Marmorstein 2012).

Enligt artiklarna är Annie Lööf en bidragande orsak till Centerpartiets motgångar; händelserna förbinds med ett handlande objekt (Annie Lööf). Media

använder oftast objektiva modaliteter när de beskriver händelser eller processer, då artikelförfattarens egna ställningstaganden är *direkt* frånvarande i texten, men subjektiva modaliteter kan förekomma vilket kommer att exemplifieras på andra ställen i analysen. I artiklarna beskrivs Lööf som alltför högerliberal med målet att ”bönderna skulle bli business” (Franchell 2012). Mycket av kritiken är även personligt riktad och hur detta tar sig uttryck presenteras nedan.

I början av Annie Lööfs karriär som partiledare beskrevs hon återkommande som stel och opersonlig. Ibland liknades hon även vid en ”robot”. Att beskriva någon som en robot ger intrycket av att vederbörande saknar känslor och mänsklighet, vilket traditionellt skulle betraktas som motsatsen till kvinnlighet. Kvinnlighet är förknippat med *värme* och *känslighet*, någonting som Lööf alltså påstods sakna i början av sin karriär som partiledare. Att beskriva Lööf på detta sätt kan ses som kritik mot en kvinna som inte visar känslor; hon framställs som hård eller arrogant. Denna typ av kritik mot kvinnliga politiker, när de antar vad som förstås som typiskt maskulina karaktärsdrag, är vanligt förekommande (Wright & Holland 2014). Lööf kritiserades även för att sakna äkthet och för att hennes sätt att tala var intetsägande. Aftonbladet skrev att det var förvånande ”att hon ändå väljer att bli en pladdrande pappfigur” när hon kunde visa mer personliga sidor av sig själv.

Jag tror inte att Annie Lööf är mindre tänkande, empatisk, intelligent eller genuin än någon annan. Det är just det som är nedslående: att hon ändå väljer att bli en pladdrande pappfigur (Hakelius 2012).

Hon förefaller oförmögen att säga någonting genuint om samhället. Det är som om verkliga människor med verkliga, knökiga liv är något hon betraktar från ett väsentligt avstånd (Marteus 2011).

Citaten innehåller modaliteter av låg affinitet, det vill säga att de inte uttrycker objektiva sanningar eller fakta. Att använda sig av meningen ”jag tror inte att” ger ett tydligt intryck av att uppgifterna baseras i stort på subjektiva ställningstaganden av artikelförfattaren. Det senare citatet ovan kritiserar Lööfs tal för att vara oäkta och substanslöst. Dessutom ger det bilden av att Lööf distanserar sig från vanligt folk och använder politiska klichéer utan substans.

När Annie Lööf blev partiledare försökte hon vara idén av hur en partiledare ska vara och bottnade aldrig i det. Det var högst berättigade påpekanden att hon lät som en robot (Roos 2017c; se även Aftonbladet 2011).

Citatet ovan kan tolkas som att Lööf försökte anpassa sig till andras förväntningar på henne som partiledare, men att det i själva verket inte var hennes rätta jag. Liknande kritik återfinns i nedanstående artikel:

Hon talade som om hon lärt en läxa utantill. Hennes konstiga prat om idolen Margaret Thatcher var pinsamt. Annie Lööf saknade ett eget språk med temperament och ord som levde (Kadhammar 2014).

Annie Lööf förknippades i början av sitt partiledarskap ofta med Margaret Thatcher som av pressen fick smeknamnet ”Järnlady”. Vid den tidpunkten beskrev Lööf också själv Thatcher som något av en förebild. I citatet sägs detta dock vara ”pinsamt”. I kombination med den övriga kritiken kan detta tolkas som att hennes försök att anpassa sig till den typiska (maskulina) ledarrollen sågs som någonting problematiskt; det kunde till en början inte helt accepteras.

DUKTIGA FLICKAN

Ett genomgående tema är att Annie Lööf är ambitiös och driven. ”Duktighetsminister”, ”prestationsprinsessa” och ”underbarnet” är epitet som medierna beskriver henne med, och som hon själv i många fall står bakom. Gestaltningen av Annie Lööf som en driven karriärkvinna med höga ambitioner återkommer genom åren.

Kadhammar (2014) skriver i Aftonbladet att ”man kan kalla Lööf karriärmonster och duktighetsminister”. Ordet ”karriärmonster” har en negativ klang och kan tolkas som att Lööfs karriärfokus är någonting dåligt. ”Duktigheten” kan ses som en del av kritiken mot Annie Lööfs retorik i början av partiledar-karriären, då Lööf kritiserades för att vara opersonlig och välpolerad. I en artikel i Dagens Nyheter 2012 beskrivs Lööf som ”det politiska underbarnet från Maramö utanför Värnamo” (Kärrman 2012).

Den ambitiösa Annie gick metodiskt till väga: 18 år gammal skaffade hon hem alla partiets program och läste igenom dem noga (...) Gnosjöandan, som går ut på att man är driftig och skötsam och väl förankrad i den lokala myllan, hade hon fått med modersmjölken (Jacobsson 2012).

Hon ville bli fotbollsstjärna och hade MVG i alla ämnen. Nu ska underbarnet Annie Lööf, 28, rädda Centern (Mellin 2011a).

Rubriken i Aftonbladet lyder: ”MVG-maskinen Annie: ’Jag har alltid varit en ambitiös flicka’”. Epitetet ”duktig flicka” är en vedertagen stereotyp som förknippas med ambitiösa kvinnor, ofta kan begreppet ha en negativ värdeladdning och en förminsande effekt. Lööf själv identifierar sig med den bilden. I en intervju i Expressen 2015 beskrivs Lööf som typexemplet på den duktiga flickan.

Du är, vad jag förstår, urtypen för en duktig flicka. Vad skulle hända om du inte fick prestera? – Jag skulle tycka att det var tråkigt. Jag gillar att bocka av saker, att göra checklistor och sortera. Jag är en ganska strukturerad typ (Hagen 2015).

I en intervju i Aftonbladet 2014 säger Lööf att hon har höga krav på sig själv, och berättar att hon till och med svimmat av utmattning utanför hemmet under första tiden som partiledare.

Jag är ju som väldigt många andra unga kvinnor en prestationsprinsessa med höga ambitioner (Mellin 2014).

Att använda begrepp som ”duktig flicka” och ”prestationsprinsessa” kan tolkas som ett sätt att reducera Lööfs faktiska kompetens i rollen som politisk ledare. Lööfs duktighet som karriärkvinna diskuteras mer än hennes politisk. Egenskaper som ambition och ledarförmåga är traditionellt maskulina drag (Schneider & Bos 2013). Gestaltningen av Lööf som duktig flicka kan tolkas som en beskrivning av en kvinna som antar typiskt maskulina egenskaper men förminskas i processen. Annie Lööf blir aldrig bara duktig, hon blir en ”duktig flicka”. När hennes vilja att prestera och att lyckas blir ifrågasatt antyds att det skulle vara onaturligt med en kvinna som är prestationsinriktad och ambitiös. Det blir ett fenomen – en prestationsprinsessa. Å andra sidan beskrivs detta som en del av framgången hos Lööf. Bilden av den duktiga flickan är någonting som många kvinnor kan identifiera sig med. På så vis ger begreppet upprättelse, där ”kvinnor ser en duktig flicka som krossat glastaket med struktur, listor och ansvarstagande.” (Dagens Nyheter 2017a).

I samband med att Annie Lööf blev mamma beskriver Dagens Nyheter hur Lööf arbetade ”enda tills vattnet gick och skötte den sista överlämningen på BB.” (Dagens Nyheter 2017a). I Expressen 2016 beskriver Lööf hur hon skötte sitt arbete från BB-sängen:

Så här i efterhand har jag tänkt på det där, att man är så lojal och trogen jobbet även i de här utsatta situationerna (Svensson 2016c).

Återigen skapas bilden av den karriärfokuserade och ambitiösa kvinnan. Bilden får ytterligare en dimension när moderskapet lyfts fram. Moderskapet är ett av de starkaste attributen som förknippas med femininet, och bilden av karriärkvinnan som också är mamma förekommer ofta i mediebilden av Annie Lööf. Mer om detta senare i analysen.

SVERIGES POPULÄRASTE PARTILEDARE

Det sista temat har vi valt att referera till som ”Sveriges populäraste partiledare”. Det genomgripande mönstret mellan de senast publicerade artiklarna är att de handlar om Annie Lööfs politiska revansch. Det är svårt att peka på en given tidpunkt då denna vändning inträffade; snarare rör det sig om en process kantad av både med- och motgångar. I Expressens och Demoskops mätning av partisympatier i januari 2017 angav 9,4 procent av de svarande att de skulle rösta på Centerpartiet om det vore val – den högsta siffran för Centerpartiet på 27 år. Detta beskrivs som ett resultat av Annie Lööfs ledarskap.

Centern har flera idéer om hur partiet ska kunna växa i valet 2018: Annie Lööf, Annie Lööf och Annie Lööf (Eriksson 2016).

Lööf-lyftet för Centern (Svensson 2016a).

Samma personer som tidigare dömde ut henne som en ung och oerfaren floskelmaskin hyllar numera Lööf för hennes principfasta liberala hållning (Lönegård 2017).

Citaten ovan framställer Annie Lööf som huvudorsaken bakom Centerpartiets framgångar; händelsen förbinds med *ett* objekt. Två sidor av framgångsfaktorn Lööf framhålls vidare i materialet – en ”offentlig” och en ”privat”. När det gäller det mer offentliga är principfastheten och den nya liberala profilen något som återkommande omnämns i artiklarna. Från att i början ha kritiserats för att vara otydlig pekas hon ut som den partiledare som ”är ideologiskt mest principfast och tydlig” (Rosén 2017). Lööf lyfts även fram som Alliansens ”nya oppositionsledare” (Delling 2017) som, genom att markera distans till Sverigedemokraternas invandringspolitik, lyckats placera partiet i en gynnsam position. Trots att det finns kritiska röster mot Centerpartiets inställning i invandringsfrågan beskrivs Lööfs tydlighet som mycket uppskattad.

Det höga förtroendet för Annie Lööf bygger till stor del på att hon har visat att det hon säger i dag också kommer att gälla i morgon. Kontinuitet och tydlighet (Dagens Nyheter 2017b).

Förutom att hon ses som en stark *ledare* på grund av sin tydlighet, så ger hennes vilja att ena den splittrade alliansen intrycket av att hon är en stabil och trygg punkt inom svensk politik (se även Aftonbladet 2017). Af Kleen (2016) skriver i Dagens Nyheter att ”Lööf tycks pröva en ny och mer auktoritativ ton” i sitt ledarskap. Auktoritet och ledarskap är traditionellt maskulina attribut som Lööf framgångsrikt lyckats ge uttryck åt. Detta kan ses som en indikation på att hennes starka självförtroende, som i början förlöjligades, till slut accepterades. Att hennes kompetenser som politisk ledare fick upprättelse, vilket i sin tur kan ses som ett uttryck för att kvinnor i politiken *kan* och *bör* förkroppsliga

traditionellt maskulina drag och faktiskt kan göra detta utan att bli förminskade eller kritiserade.

Annie Lööf har varit tydlig med att hon står för en generös flyktingpolitik och har tagit avstånd från förhandlingar med Sverigedemokraterna. Som tidigare nämnts beskrivs detta i tidningsmedierna som en framgångsfaktor, men det har även mötts av kritik. I Expressen i november 2015 säger hon:

För Centerpartiet är det viktigare att flyktingarna från Syrien kan erbjudas skydd, inte att de erbjuds samma höga standard i mottagandet som vi har haft hittills. Vår medmänsklighet kan inte vara villkorad utifrån fyrkantiga och byråkratiska mallar (Lööf & Jönsson 2015).

Här kommer karaktärsdraget *medlidande* till uttryck. Lööf argumenterar starkt för familjeåterföreningar och motiverar dem som det enda ”moraliskt riktiga” (af Kleen 2016).

I dag får man försvara sig om man vill låta barn återförenas med sina föräldrar. Nu anses det kontroversiellt (af Kleen 2016).

I Svenska Dagbladet i augusti 2015 citeras hon även på följande vis:

Ska vi backa från principen om människors rätt till asyl och blunda för krig, fattigdom och humanitära katastrofer? Aldrig (Svensson 2015. Se även Mellin 2015).

Lööf framställs som medlidande då hon argumenterar för sina ståndpunkter i migrationsfrågan genom att tala om medmänsklighet och moral. Hon beskriver det som kontroversiellt att ”låta barn återförenas med sina föräldrar” men visar att hon står fast vid sin ståndpunkt i frågan. Hon visar även att hon står för kontinuitet – oavsett om hon får medhåll eller kritik för sina politiska budskap är hon konsekvent.

I Expressen framställs Lööf som ”en genuin politiker” (Roos 2017b; Roos 2017c). Detta är helt motsatt hur hon beskrevs några år tidigare, då hon tvärtom framställdes som stel och opersonlig. De förändringar som skett, bortsett från Centerpartiets politiska budskap, är enligt media de nya sidor av sig själv som Lööf visat upp för allmänheten. Expressen skriver att hon ”gått från att spela en roll till att vara med på riktigt och det är något som väljarna efterlyser” (Roos 2017a). Dessutom ses det som positivt att hon har blivit mer personlig och kombinerar arbetsrelaterat innehåll med mer privata inslag på sina sociala medier.

Hon blandar privat och jobb, och tackar för smink och kläder när hon varit på de tjugigaste festerna (Roos 2017c).

När Annie Lööf blev mamma riktades även ett stort fokus på hennes moderskap. I intervjuer ställs frågor om Lööfs dotter och småbarnslivet som lätt kan

göra att fokus förflyttas från politiken till det privata. Rubriken ”*Ester är center i Annie Lööfs nya liv*” (Jakobson 2015) visar att moderskapet är centralt i en kvinnas identitet.

Den som följer Annie Lööf på Instagram får komma nära – på galafester, fika med allianskollegorna och in i familjens tv-rum. Att visa upp att hon är en småbarnsmamma som städar och är föräldraledig kan skapa förtroende (Jakobson 2017; se även Svensson 2016b och Svensson 2016c).

Det blir här tydligt att Lööf vinner på att visa upp den privata delen av sig själv, inte minst rollen som mamma. Detta ger en förtroendeingivande och sympatisk bild av Lööf. Att kvinnliga politiker bedöms och granskas utifrån sin privata roll likväl som den offentliga är vanligt förekommande och särskiljandet mellan offentligt och privat är inte lika tydligt som hos manliga politiker (jfr Bromander 2014). Citatet ovan kan ses som en indikation på att just detta är fallet för Annie Lööf.

Men bakom framgångssagan framstår ett hårt strategiskt arbete som inkluderar såväl barnfötter och fina klänningar på Instagram och talpedagog. Så gick det till när Annie got her gun (Roos 2017c; se även Roos 2017b).

Citatet antyder att Annie Lööfs framgång bygger på en balans mellan yrkesrollen och privatlivet. Återigen lyfts moderskapet och utseendet fram, här som en motvikt till de mer auktoritativa, traditionellt maskulina dragen hon visar i sin partiledarroll. Att hon delar med sig av barnbilder, kläder och vardagsliv ses som någonting positivt och sympatiskt som ger förtroende. Sammantaget kan porträtteringen av Lööfs framgång tolkas som att hon både lyckats bli en politiker med tydliga budskap men också mer personlig. Förvandlingen från att ha framställts som en robot till varm och medmänsklig – mer traditionellt kvinnlig – ses som en framgångsfaktor och på så vis har hon också ökat i popularitet. Detta visar att kvinnliga politiker verkar behöva kombinera traditionellt maskulina ledaregenskaper med traditionellt feminina attribut för att accepteras.

DISKURSER OM TRADITIONELL OCH HYBRID KVINNLIGHET

Det vi tycker oss ha funnit är att gestaltningen av Annie Lööf i svenska tidningsmedier domineras av diskursen om stereotyp, traditionell kvinnlighet. Denna utmanas dock av ytterligare en diskurs, som vi kommer att återkomma till när vi argumenterat för vår tolkning av materialet.

Den könsstereotypa gestaltningen av Annie Lööf har ovan exemplifierats på följande sätt:

- Karaktärsdragen *emotionell*, *sympatisk*, *känslig* och *varm* kommer till uttryck i det tema som vi har valt att referera till som *Roboten*, där Annie Lööf i början av sin partiledarkarriär framställs som operosonlig. Att hon, som kvinna, *inte* visar dessa sidor blir därför negativt då det är förväntat av henne just som kvinna. Följaktligen både blir och framställs Lööfs anpassning till de maskulinitetsnormer som politiskt ledarskap präglas av problematisk.
- Att Annie Lööf är *pratsam* lyfts fram i den kritik som riktas mot Lööfs retorik. Uttrycket ”floskelmaskin” indikerar att hon gillar att prata, men att innehållet i det som sägs rymmer litet av substans.
- Något som lyfts fram i flera av artiklarna är Annie Lööfs utseende, vilket omfattar femininitetsattributen *feminin* och *vacker*. Detta skapar en viss balans med de maskulina attribut hon förkroppsligar, bland annat ambition och drivenhet.
- Egenskaperna *moderlig*, *sympatisk* och *omhändertagande* framhävs i skildringen av Annie Lööf som mamma. Det finns ett tydligt intresse hos medierna att skildra denna, mer personliga och intima, sida av Lööf. Att hon är mer personlig beskrivs som ett sympatiskt drag som skapar förtroende.
- *Medlidande* uttrycks i migrationsfrågan, där Annie Lööf visar medmänsklighet genom att använda sig av argument som anspelar på moral och känslor.
- Annie Lööf stereotypiseras ofta när hon förkroppsligar traditionellt maskulina attribut, såsom *ambition*, *motivation*, *beslutsamhet* och att *vara driven*. Medierna använder sig då av uttryck som ”duktig flicka” och ”skinn på näsan” vilket kan betraktas som förminskande för kvinnor när de uttrycker traditionellt maskulina egenskaper.

Det av Schneiders och Bos (2013) feminina karaktärsdrag som inte kommer till uttryck i det analyserade materialet är *försiktig/skör*. Tvärtom framställs Lööf snarast som motsatsen. Annie Lööf fick ta emot massiv kritik i början av sin partiledarkarriär, men bilden av henne som självsäker, driven och framåt har bestått fram till idag.

Sammantaget ger artiklarna vid handen att bilden av Annie Lööf i svenska tidningsmedier är konstituerade av rådande diskurser om kvinnlighet, det vill säga att Annie Lööf i stor utsträckning beskrivs på ett könstypiskt sätt där traditionellt feminina egenskaper tydligt kommer till uttryck. Följaktligen bidrar artiklarna till upprätthållandet och det fortsatta konstituerandet av denna diskurs kring kvinnlighet och kvinnor i politiken. Samtidigt finns en konkurrerande diskurs som vi valt att benämna som *hybridkvinlighet*, vilket kan ses

som motsvarighet till Nordbergs (2005) definition av hybrid manlighet som skapas när män övertar feminina egenskaper och därigenom omskapar och omdefinierar innebörden av maskulinitet. Vår tolkning av hybrid kvinnlighet härleds främst till Schneiders och Bos (2013) teori om att kvinnor i politiken står för en säregen kvinnlighet, som är svår att kategorisera efter traditionella könsegenskaper. De betraktas inte som feminina i samma utsträckning som andra kvinnor (det vill säga kvinnor utanför politiken) och associeras inte heller med det traditionellt maskulina på samma sätt som sina manliga kollegor. De utgör en egen subkategori som förefaller svår att definiera på grund av begränsad forskning inom området. I mediebilderna får Annie Lööf förkroppsliga både traditionellt maskulina och traditionellt feminina egenskaper, där vissa egenskaper hos en ung kvinna som politisk ledare ses som positiva och andra som negativa. Eftersom diskurser enligt Fairclough (2012) inte är låsta, utan öppna för förändring, kan kulturellt och socialt präglade begrepp som maskulinitet och femininitet omskapas genom människors handlingar och beteenden. Genom att framställa Annie Lööf som både typiskt maskulin och typiskt feminin i relation till det politiska ledarskapet kan bilderna i de svenska tidningsmedierna göra just detta.

Porträtteringen av Annie Lööf i svenska tidningsmedier rymmer åtskilligt av negativism, men tonläget förändras mot slutet av perioden då Lööf tvärtom får mycket lovord för sitt tydliga ledarskap. I början kritiserades hon för att vara otydlig, en svag ledare och en opersonlig "robot". Annie Lööf beskrivs nu som beslutsam och auktoritativ; en tydlig ledare med en konsekvent hållning. Samtidigt har robot-liknelsen försvunnit – tvärtom framställs Annie Lööf i stället som "genuin". Fortfarande riktas ett stort fokus mot Annie Lööf som person. Att andra kan få ta del av mer privata sidor av henne på bland annat sociala medier beskrivs som någonting positivt och förtroendegivande, speciellt när hon visar upp delar av småbarnslivet, kombinerat med jobbrelaterade inslag. Detta kan ses som att det har uppstått en balans mellan ett starkt och självsäkert ledarskap och mer personliga, mjuka kvalitéer. I medieframställningen får Annie Lööf på så sätt förkroppsliga en framgångsrik kombination av traditionellt feminina och traditionellt maskulina egenskaper.

SOCIAL PRAKTIK: NATION OCH ENTREPRENÖRSKAP

Från att ha studerat text och diskurser om Annie Lööf skall vi nu gå vidare och även försöka säga någonting om de mer övergripande sammanhang som vi ser som fruktbara att skriva fram för förståelse av varför diskursen i svenska tidningsmedia ser ut som den gör. Utan anspråk på att på något sätt vara heltäckande så menar vi att två slags mer övergripande sammanhang kan ses som särskilt relevanta: nation och New Public Management.

För det första kan det stora intresset för och den positiva värderingen av Lööfs relation till moderskapet ses i ljuset av sociala praktiker orienterade mot

nationell gemenskap och nationsbyggande. Som bland annat Maud Eduards (2007) diskuterar finns det av hävd en mycket stark koppling mellan moderskap och nation och där ett samband mellan moderskap och kvinnlighet vidare skall förstås som ett samband som upprättas och återskapas i nationens intresse. Kopplingen moderskap – nation har en mycket lång historia, alltifrån synsättet på moderskapet som en direkt plikt (avspeglad inte minst i kriminaliseringen av aborter i straff- och senare abortlagstiftningen), till det slags föreställningar som vi förknippar med välfärdsstaten där moderskapet skall underlättas genom sådant som mödravård, moderskaps- (senare föräldra-)penning, barnbidrag, rådgivning och annat. Som Eduards diskuterar med referens både till abortlagstiftningen och sambandet mellan moderskap och kvinnlighet är det en bra bit kvar även i en jämställdhetspolitisk ”stormakt” som Sverige innan moderskapet kan förstås som helt frivilligt – nationen tar, som Eduards uttrycker det, fortfarande kvinnors kroppar i anspråk för att i namn av nationell angelägenhet ombesörja att kvinnor föder fram nationens barn. I perspektiv av det nationella har det då aldrig varit fråga om att kvinnor generellt har förståtts som önskvärda mödrar. Den omfattande verksamheten med tvångsteriliseringar av kvinnor vittnar om det, där funktionalitet, ras och etnicitet blir markörer som från nationell synvinkel delar upp kvinnor i önskvärda och icke-önskvärda mödrar, dvs. kvinnor som bör föda barn och kvinnor som inte bör föda barn. Annie Lööf får då enligt vår tolkning symbolisera det önskvärda moderskapet; den svenska nationens förväntningar på svenska kvinnor.

Sociala praktiker orienterade mot nationell gemenskap och nationsbyggande – moderskap, värnplikt, flaggor, skolavslutningar och annat – får sin särskilda betydelse i en tid då det nationella på något sätt kan uppfattas som hotat eller starkt ifrågasatt. En omfattande invandring under decennierna efter andra världskriget – som under 1970-talet dessutom ändrade karaktär då en tidigare europeisk arbetskraftsinvandring efterföljdes av en i huvudsak utomeuropeisk flyktinginvandring från Mellanöstern, Afrika etc. – har tillsammans med politiska ambitioner lagt grunden för framväxten av ett mångkulturellt samhälle från 1970-talet och framåt. Därmed har svenskheten också i mindre grad än tidigare kunnat knytas till det geografiska området Sverige och till gränsdragningar gentemot en utifrån kommande fiende. Den nationella identiteten har i stället i ökad utsträckning blivit beroende av gränsdragningar mellan människor i Sverige med ”svenska värderingar” och människor i Sverige med ”andra värderingar”.

Valframgångarna för Sverigedemokraterna under senare år, och reaktionerna på dessa, kan bland mycket annat tolkas som uttryck för att vi lever i en tid då det uppfattat svenska uppfattas som hotat och som någonting som måste försvaras.

Ett annat sammanhang som vi tycker att det blir relevant att relatera mediebilden av Annie Lööf till är det massiva genomslaget under ett par decennier

i Sverige liksom i övriga Västvärlden för den styrfilosofi som brukar kallas för New Public Management, NPM (Hood 1995; Hood 1991). Denna består av ett antal olika komponenter som ger riktlinjer för organisering av offentlig verksamhet utifrån ett grundantagande om människor som rationella egoister. Det som vi ser som särskilt relevant i NPM-konceptet för att förstå diskursen om Annie Lööf som person och politisk ledare är emfasen på entreprenörskap och entreprenöriella färdigheter inom snart sagt varje område i samhället. När Annie Lööf framställs som "driven" så handlar det just om en positiv värdering av hennes entreprenöriella färdigheter. Detta kommer bland annat till uttryck i rapporteringen om Lööfs förmåga att få ihop livspusslet med småbarn, karriär och dessutom hinna med galaföreställningar, målade naglar och åtskilligt annat. Det krävs onekligen ett betydande mått av drivenhet och kreativitet för att hinna med alla dessa saker (kanske även otaliga andra) utan att – så framställs det i alla fall – egentligen behöva göra avkall på något, och i mediebildens av Annie Lööf framstår detta som både möjligt och eftersträvansvärt. Framtonar bilden av en supermänniska med exceptionella egenskaper, uppbackad av olika slags entreprenörskapspraktiker i sammanhang av NPM.

Slutsatser

Gestaltningen av Annie Lööf i svenska tidningsmedier är i enlighet med bilden av traditionell kvinnlighet, vilket vi visat genom tillämpning av Schneiders och Bos (2013) indikatorer på femininitet (och maskulinitet) där 10 av 11 femininitetsattribut återkommer i medierapporteringen om Annie Lööf. Bilden i svenska tidningsmedier av Annie Lööf tycks överhuvudtaget stämma överens med vad tidigare forskning menar att kvinnliga politiker brukar behöva förhålla sig till. Ofta hamnar politikern Annie Lööf i skymundan av Annie Lööf som person. Det personliga kring Annie Lööf – utseendet, moderskapet etcetera – är ständigt närvarande i medierapporteringen. Att kvinnor i offentligheten blir bedömda och granskade för sin privata roll är förvisso välkänt, även när det gäller politiken. Politiken har traditionellt varit männens arena medan kvinnor verkat i andra delar av samhället, med ansvar för hem och familj. På så sätt kan mycket av medierapporteringen om Annie Lööf, i upptagenheten vid det personliga, också sägas återskapa en schablonbild av kvinnliga politiker som i första hand någonting annat än politiker.

Samtidigt som framställningen av Annie Lööf är könsstereotyp i en mängd avseenden utmanas den rådande diskursen om en traditionell kvinnlighet av en diskurs om *hybridkvinlighet* som på sikt kan urholka förutfattade idéer om femininitet, genom att kvinnor i politiken framgångsrikt förkroppsligar både traditionellt feminina och traditionellt maskulina drag. Även om gestaltningen av Annie Lööf i stort sett är i enlighet med traditionell femininitet, är den i slutet av undersökningsperioden mer balanserad där tydliga maskulina

drag framhålls samtidigt som rapporteringen fortsätter att framhäva Annie Lööfs feminina sidor. Mot bakgrund av att tidigare forskning har framhållit att kvinnliga politiker måste finna en acceptabel balans mellan maskulinitet och femininitet för att framstå som önskvärda politiker ligger det nära till hands att dra slutsatsen att Annie Lööfs popularitet möjliggjorts genom upphävande av en tidigare uppfattad obalans i förkroppsligandet av feminint och maskulint.

Utifrån vår studie kan vi vidare säga att det finns två sidor av Annie Lööfs politiska ledarskap som i svenska tidningsmedier särskilt lyfts fram som framgångsfaktorer. Den ena är politisk, den andra av mer personlig karaktär. Vi vill dock understryka att vi endast undersökt hur Annie Lööfs framgång beskrivs i media. Med största sannolikhet finns det ett flertal andra faktorer som bidragit till Annie Lööfs höga förtroende, enligt hennes väljare, som inte kommer till uttryck i medias bild.

Den ena framgångsfaktorn som media tar fasta på är vad som beskrivs som principfasthet, tydlighet och den nya liberala profilen, utifrån vilken Annie Lööf framställs som en motiverad och beslutsam ledare som har en konsekvent hållning i sina frågor. Här kan migrationsfrågan också nämnas. Centerpartiet och Annie Lööf har hållit fast vid den hållning som kom fram efter det nya idéprogrammet, och hade inte migrationsfrågan fått den stora uppmärksamhet den fått, så hade kanske Lööfs principfasthet inte märkts lika tydligt i media?

Det andra som lyfts fram som positivt med Annie Lööfs ledarskap är att hon är genuin. Eftersom framställningen av Annie Lööf som "genuin" är raka motsatsen till hur Annie Lööf beskrevs i början av sitt partiledarskap, tycker vi att det finns skäl att här söka tolka vad som är avgörande för en yngre kvinnlig politikers möjlighet att framstå som genuin. Vi tror nämligen att media i framskrivandet av betydelsen av det (uppfattat) genuina är något för förståelsen av Annie Lööfs popularitet viktigt på spåren.

Vi noterar då för det första att Annie Lööf tycks framstå som mer genuin när hon blir mamma och kan associeras med moderskapet. Som bland annat Eduards (2007) diskuterar har kvinnligheten både traditionellt och idag i hög grad gjorts beroende av moderskapet, så därför kan vi säga att det genuina i detta fall handlar om att via moderskapet godtas som en "riktig kvinna". I anslutning till detta kan mamman Annie Lööf läsas som genuin i bemärkelsen uttryck för natur och biologi, men även som uttryck för nationella nödvändigheter (se Eduards 2007).

Väl medvetna om att kvinnor som mödrar ändå ofta kan kritiseras för fel förhållningssätt till sitt moderskap vill vi tillägga att det uppfattat genuina i Annie Lööfs fall vidare handlar om att även associeras med att göra moderskap på rätt sätt. Det handlar då om att förkroppsliga vad Hays (1996) kallar "intensive mothering" och som fritt översatt kanske skulle kunna uttryckas som kvinnors aktiva föräldraskap. Hays erbjuder faktiskt en ytterligare länk till det påstått genuina, i det att hon menar att enligt kulturellt dominerande

föreställningar så förstås moderskapets logik som motsatt den logik som dominerar på marknaden. Om (det aktiva) moderskapet kulturellt symboliserar en kvinna som osjälviskt svarar på oskuldsfulla barns behov utan anspråk på egen personlig vinning, så blir en sådan tolkning beroende av att moderskapets logik kontrasteras mot något annat. För Hays är detta den fundamentalt annorlunda logik som gäller på marknaden: tävlan mellan rationella, egennyttiga aktörer som strävar efter att maximera egna materiella intressen utan att bry sig om andras behov. Kvinnor som väljer (det aktiva) moderskapet kommer därmed att (tillsammans med barn) förkroppsliga det enda egentligt genuina i en i övrigt korrupt värld.

Vi tänker vidare att det uppfattat genuina när det gäller Annie Lööf också kan förstås som kontinuitet och ett sammanhang mellan den offentliga rollen som partiledare och en mer privat roll som mamma. I det sammanhanget framstår fokus på Annie Lööfs ställningstagande och engagemang i flyktingfrågan, och en del andra frågor – kanske särskilt rörande mångkulturalism – där hon tydligt får förkroppsliga den traditionellt feminina egenskapen ”medlidande” som särskilt intressant. Detta då exponerandet av ”medlidandet” i den offentliga rollen som partiledare för Annie Lööfs del tidsmässigt i hög grad sammanfaller med motsvarande exponering av (det aktiva) moderskapet i det privata.

Utifrån vår fallstudie av mediebilderna av Annie Lööf vill vi ifrågasätta Lisbet van Zoonens idé om att det generellt sett skulle vara svårare för kvinnor än för män att vara personliga i politiken utan att det uppfattas som en belastning för det politiska ledarskapet. Även om det skulle vara så för äldre kvinnor – van Zoonen anför själv Angela Merkel och Tarja Halonen som exempel – kan det enligt vår uppfattning mycket väl förhålla sig precis tvärtom för yngre kvinnor. Annie Lööfs popularitet kan som vi visat mycket väl läsas som hur en ung kvinna fås att passa ihop med kraven på personifierad politik.

Det väcker i sin tur frågor om hur unik Annie Lööf är och vad som kan vara giltigt också för andra unga kvinnor (politiker och mammor). Relevanta uppföljande studier skulle exempelvis kunna vara hur de medier som undersökts i den här uppsatsen framställt kd-ledaren Ebba Busch Thor, och kanske även tidigare m-ledaren Anna Kinberg Batra, som trots flera gemensamma nämnare med Annie Lööf (politiker, yngre kvinna, mamma) inte lyckats nå någon större popularitet som partiledare.

Även om det legat utanför vår undersökning, och den diskursanalytiska ansats som vi har använt oss av, vill vi så här på slutet också gärna dela med oss av några mer impressionistiska iakttagelser angående Annie Lööfs egen roll när det gäller den bild som framträder av henne i de svenska tidningsmedierna. Intrycket är att Annie Lööf i allra högsta grad varit med och samproducerat den mera positiva bild av henne som politisk ledare och person som med moderskapet framträder i svenska tidningsmedier. Annie Lööf är en av de politiker

som syns mest på sociala medier, och det vore således relevant att undersöka hur hon (och andra) politiker framställer sig själva i sociala medier. I vår studie riktade exempelvis artiklarna ett stort fokus på Annie Lööfs porträttering av sig själv på Instagram, där hon kombinerade en mer offentlig och yrkesmässig bild av sig själv med en mer personlig sida, vilket beskrevs som ett framgångsrikt drag för att öka hennes popularitet. Det vore därför intressant att studera detta närmare, speciellt i en tid då sociala medier tar en allt större plats i människors vardagliga liv. Statsvetaren Nils Gustafsson (2013), och andra, har forskat om sociala medier och i vilken utsträckning det påverkar valresultat och politiskt engagemang, men intressant vore att studera närmare på vilket sätt politikerna framställer sig själva och om det finns några skillnader mellan manliga och kvinnliga politiker utifrån ett genusteoretiskt perspektiv.

Vi vill avsluta den här uppsatsen med några kritiska reflektioner kring vad det i ett vidare perspektiv kan tänkas innebära att länken mellan kvinnligheten och moderskapet i och med medierapporteringen om Annie Lööf upprätthålls och snarare förstärks än utmanas och försvagas. En tanke är att det ger fortsatt legitimitet åt en offentlig politik inriktad mot reglering av kvinnors kroppar, kroppspolitik som Maud Eduards (2007) kallar det, i namn av det nationella. Vidare: när kvinnlighet läses som moderskap så innebär det en exkludering av de många kvinnor som av många olika skäl inte kan eller vill bli mödrar (jfr Phelan 2001). När kvinnor i politiken görs så mycket till mödrar, slutligen, så skrivs de samtidigt fram som i behov av skydd snarare än som beskyddare och försvarare av andra (än den egna avkomman). I en tid av tilltagande "säkerhetisering" av politiska dagordningar kan detta försvåra kvinnors möjligheter att framstå som önskvärda politiska ledare.

Referenser

- Aftonbladet, 2011. "Experterna om partiledarnas prestationer", *Aftonbladet* 26/9, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Avellan, Heidi, 2012. "Blev det rätt, C?", *Sydsvenskan* 23/4, tillgänglig på <https://www.sydsvenskan.se>, citerad 21/4 2017.
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina, 2012. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Berkqvist, Julia, 2017. "Annie get your gun". *En diskursanalys över mediebilderna av Annie Lööf ur ett genusteoretiskt perspektiv*. Kandidatuppsats i statsvetenskap. Västerås: Mälardalens högskola.
- Boltanski, Luc & Chiapello, Eve. 2005. *The New Spirit of Capitalism*. London: Verso.
- Brandel, Tobias, 2013. "Sociala medier är kvinnornas arenor", *Svenska Dagbladet* 12/5.
- Bromander, Tobias, 2012. *Politiska Skandaler! Behandlas kvinnors och män lika i massmedia?* Doktorsavhandling, Linnéuniversitetet, Institutionen för samhällsvetenskaper.

- Crenshaw, Kimberley, 1998 (1989). "Demarginalizing the intersection of race and sex: a black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics", s 314-343 i Phillips, Anne (ed.), *Feminism & Politics*. Oxford and New York: Oxford University Press.
- Dagens Nyheter, 2013. "Ett dalande Lööf", *Dagens Nyheter* 5/6 (ledare), tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Dagens Nyheter, 2015. "C har modet att stå kvar", *Dagens Nyheter* 25/9 (ledare), tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Dagens Nyheter, 2017a. "Annie Lööf pekar tydligt åt olika håll", *Dagens Nyheter* 6/2 (ledare), tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Dagens Nyheter, 2017b. "Centern kommer undan", *Dagens Nyheter* 20/3 (ledare), tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Delling, Hannes, 2017. "Lööf tar C tillbaka till 80-talshöjder", *Svenska Dagbladet* 19/3, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Eduards, Maud, 2007. *Kroppspolitik. Om Moder Svea och andra kvinnor*. Stockholm: Atlas.
- Edström, Maria, 2006. *TV-rummets eliter. Föreställningar om kön och makt i fakta och fiktion*. Doktorsavhandling. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Erfors, Eric, 2011. "Idol-Annie vann juryn", *Expressen* 1/9 (ledare), tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Eriksson, Göran, 2013. "Lööf flyr från liberalismen", *Svenska Dagbladet* 1/2, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Eriksson, Göran, 2016. "Lööf utmanar i regeringsfrågan", *Svenska Dagbladet* 24/9, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Erikson, Josefine & Josefsson, Cecilia, 2017. "Age and gender in the Swedish Parliament: The marginalization of young female legislators". Paper, Statsvetenskapliga förbundet, arbetsgrupp Genus och politik, Karlstad.
- Expressen, 2011. "'Uppförbacke för Lööf'", *Expressen* 25/9, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Fairclough, Norman, 2012. "Critical discourse analysis", *International Advances in Engineering and Technology (IAET)*, 7, s 452-487.
- Franchell, Eva, 2012. "Lööf står ensam på Stureplan", *Aftonbladet* 16/8, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- García-Blanco, Inaki, & Wahl-Jørgensen, Karin, 2012. "The discursive construction of women politicians in the European press", *Feminist Media Studies*, 12(3), s 422-441.
- Gustafsson, Nils, 2013. *Political participation, social network sites and inequality*. Doktorsavhandling. Department of Political Science, Lunds universitet.
- Gustafsson, Nils & Höglund, Lars, 2011. "Sociala medier och politiskt engagemang", s 511-524 i Holmberg, Lennart Weibull & Henrik Oscarsson (red.), *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Gidengil, Elisabeth & Everitt, Joanna, 2003. "Conventional Coverage/Unconventional Politicians: Gender and Media Coverage of Canadian Leaders' Debates", *Canadian Journal of Political Science* 36(3), s 559-577.
- Gunnarsson, Johan, 2012. "Bowlade till sig kärleken", *Aftonbladet* 3/1, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.

- Hagen, Cecilia, 2015. "Lööf: Bra med kvinnor som tar makten", *Expressen* 15/2, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Hakelius, Johan, 2012. "Han talar som en idisslande avatar", *Aftonbladet* 26/4, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Hammarlin, Mia-Marie & Jarlbro, Gunilla, 2011. *Kvinnor och män i offentlighetens ljus*. Lund: Studentlitteratur.
- Hammarlin, Mia-Marie & Jarlbro, Gunilla, 2012. "From tiara to Toblerone: The rise and fall of Mona Sahlin", s 113-132 i Allern, Sigurd & Pollack, Ellen (red.), *Scandalous! The mediated construction of political scandals in four Nordic countries*. Göteborg: Nordicom.
- Hays, Sharon, 1996. *The Cultural Contradictions of Motherhood*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Hearn, Jeff, 2004. "From hegemonic masculinity to the hegemony of men", *Feminist Theory* 5(1), s 49-72.
- Hedlund, Ingvar, 2011. "Annies lyx-väska – Näringsministern mötte sparkade SAAB-anställda med riktig dyrgrip", *Expressen* 26/11, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Hood, Christopher, 1991. "A public management for all seasons?", *Public Administration* 69(1), s 3-19.
- Hood, Christopher, 1995. "The 'New Public Management' in the 1980s: variations on a theme", *Accounting, Organizations and Society* 20(2-3), s 93-109.
- Huddy, Leoni & Terkildsen, Nayda, 1993. "Gender Stereotypes and the Perception of Male and Female Candidates", *American Journal of Political Science* 37(1), s 119-147.
- Hultman, Martin, 2011. "Ekomodern maskulinitet eller historien om hur Arnold Schwarzenegger blev 2000-talets miljöhjälte", *Tidskrift för genusvetenskap*, s 5-26.
- Hörnlund, Börje, 2012. "Hög tid att Annie Lööf lär sig ödmjukhet", *Expressen* 11/4, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Jacobsson, Cecilia, 2012. "Annie Lööf: Jag är trygg och stark", *Dagens Nyheter* 21/3, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Jakobson, Hanna, 2015. "Ester är center i Annie Lööfs nya liv", *Expressen* 29/10, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Jakobson, Hanna, 2017. "Lööf öppnar för att regera med MP-stöd", *Expressen* 4/3, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Johansson, Joakim & Bergström Asplund, Linda, 2015. "The Gendered Parenting of Political Leaders", *Advancing Women in Leadership* 35, s 178-186.
- Johansson, Joakim & Nyström, Dennis, 2013. "Den nye mannen i svensk politik", *Statsvetenskaplig tidskrift* 115(1), s 57-78.
- Kadhammar, Peter, 2014. "Annie Lööf var pinsam – sen hände någonting med henne", *Aftonbladet*, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- af Kleen, Björn, 2016. "Annie Lööf: Det finns en ideologisk strid i migrationens spår", *Dagens Nyheter* 17/12, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Kärrman, Jens, 2012. "Nya idéer möter motstånd", *Dagens Nyheter*, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Larsson, Therese, 2011. "Kaxig politiker kliver in på centerpodiet", *Svenska Dagbladet*, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 20/4 2017.

- Lister, Ruth, 2003. *Citizenship: feminist perspectives* (2nd ed.). London: Palgrave MacMillan.
- Lykke, Nina, 2005. "Nya perspektiv på intersektionalitet: Problem och möjligheter", *Kvinnovetenskaplig Tidskrift* 26(2-3), s 7-17.
- Lönegård, Claes, 2017. "Löf höjer insats i långsiktigt spel", *Svenska Dagbladet* 4/2, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Löf, Annie & Jönsson, Johanna, 2015. "Att erbjuda flyktingarna skydd är viktigast", *Expressen* 25/11, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Marmorstein, Elisabeth, 2012. "Löfs lovande lyft blev ett cänke", *Aftonbladet* 26/2, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Martens, Ann-Charlotte, 2011. "Annie Löf, vilse i flosklernas land", *Expressen* 29/9 (ledare), tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Mellin, Lena, 2011a. "MVG-maskinen Annie: 'Jag har alltid varit en ambitiös flicka'", *Aftonbladet* 1/9, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Mellin, Lena, 2011b. "Han är exakt lika gammal", *Aftonbladet* 19/9, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Mellin, Lena, 2011c. "Här är ditt nya hårda liv, Löf", *Aftonbladet* 24/9, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Mellin, Lena, 2011d. "Annies tuffa gubbmatch", *Aftonbladet* 30/9, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Mellin, Lena, 2014. "Jag svimmade av utmattnings", *Aftonbladet* 14/8, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Mellin, Lena, 2015. "Var är regeringens storslagna idéer?", *Aftonbladet* 30/8, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Mellin, Lena, 2017. "Hälften av väljarna saknar förtroende för Fridolin och Lövin", *Aftonbladet* 17/4, tillgänglig på <https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/26n6G/halften-av-valjarna-saknar-fortroende-for-fridolin-och-lovin>, citerad 22/4 2017.
- Messner, Michael, 2007. "The masculinity of the governor: Muscle and compassion in American politics", *Gender & Society* 21, s 461-480.
- Murray, Jenni, 2013. "What did Margret Thatcher do for Women?". *The Guardian*, tillgänglig på <https://www.theguardian.com>, citerad 25/9 2017.
- Nordberg, Marie, 2005. *Jämställdhetens spjutspets? Manliga arbetstagare i kvinnoyrken, jämställdhet, maskulinitet, feminitet och heteronormativitet*. Doktorsavhandling. Etnologiska institutionen, Göteborgs universitet.
- Olsson, Tom, 2006. *Rätten att tala politik. Medieintellektuella och manlig mediologi under 1900-talet*. Stockholm: Carlssons.
- Patterson, Thomas, 2016. "Social Media: Advancing Women in Politics?". Rapport. Harvard Kennedy School, Shorenstein center on media, politics and public policy.
- Phelan, Shane, 2001. *Sexual Strangers. Gays, Lesbians and Dilemmas of Citizenship*. Philadelphia: Temple University Press.
- Roos, Malin, 2017a. "Löf-effekten: C når högsta siffran på 27 år", *Expressen* 12/1, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Roos, Malin, 2017b. "Så lyfte Löf - Centerpartiets ledare har arbetat sig..", *Expressen* 4/2, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.

- Roos, Malin, 2017c. "Så tog sig Annie Lööf från fiasko till toppen", *Expressen* 4/2, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Rosén, Hans, 2017. "Principfasthet en styrka hos Lööf", *Dagens Nyheter* 26/1, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Ross, Karen, Evans Elizabeth., Harrison, Lisa, Shears, Mary & Wadia, Khurseed, 2013. "The gender of news and news of gender: A study of sex, politics, and press coverage of the 2010 British general election", *The International Journal of Press/Politics*, 18(3), s 3-20.
- Rönnblom, Malin & Eduards, Maud, 2010. "Är du intressant, lilla vän? Från kvinnor till kön och makt", *Statsvetenskaplig Tidskrift* 112(5), s 92-102.
- Sainsbury, Diane, 1999. "Gender, policy regimes and politics", s 245-276 i Sainsbury, Diane (ed.), *Gender and Welfare State Regimes*. Oxford and New York: Oxford University Press.
- Sanbonmatsu, Kira, 2015. *Media Coverage of Women Candidates*. New Jersey: Rutgers University Press.
- Schneider, Monica C., & Bos, Angela L., 2013. "Measuring Stereotypes of Female Politicians", *Political Psychology* 35(2), s 245-263.
- Sjoberg, Laura, 2009. "Feminist Approaches to the Study of Political Leadership", s 149-176 i Masciulli, Joseph, Molchanov, Mikhail A. & Knight, W. Andy (eds), *The Ashgate Research Companion to Political Leadership*. London and New York: Routledge.
- Smith, Aaron, 2009. "The Internet's role in campaign 2008". Rapport. Pew Internet & American Life Project, Washington, D.C..
- Svensson, Niklas, 2015. "Annie Lööfs nya skolpolitik: Snabbspår", *Expressen* 25/8, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Svensson, Niklas, 2016a. "Lööf-lyftet för Centern – 'Det här är resultat av att vi prioriterat att få fler i arbete'", *Expressen* 9/7, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Svensson, Niklas, 2016b. "Jag kommer inte att vilja visa upp min dotter Ester för allmänheten", *Expressen* 21/12, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Svensson, Niklas, 2016c. "Annie Lööfs kärlekskrav", *Expressen* 21/12, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Svensson, Olof, 2017. "'Ett olyckligt utspel av M'", *Aftonbladet* 4/4, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 22/4 2017.
- Törnmalm, Kristoffer, 2013. "Lööfs nya kalldusch: Sviks av väljarna", *Expressen* 17/5, tillgänglig på <http://web.retriever-info.com.ep.bib.mdh.se>, citerad 21/4 2017.
- Van Zoonen, Liesbet, 2006. "The personal, the political and the popular. A woman's guide to celebrity politics", *The Sociological Review* 9(3), s 287-300.
- Wendt, Maria, 2011. "Landsfäder och småbarnsmammor. Mediala gestaltningar av kön och politik", s 115-134 i Freidenvall, Lenita & Jansson, Maria (red.), *Politik och kritik – en feministisk guide till statsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Wendt, Maria, 2012. *Politik som spektakel: Almedalen, mediemakten och den svenska demokratin*. Stockholm: Atlas.
- Williams, Blair, 2017. "A Tale of two Women? A Comparative Media Analysis of UK Prime Ministers Margret Thatcher and Theresa May". Paper, 5th European conference on conference on gender and politics, ECPR, Lausanne.

Wright, Katharine A. M. & Holland, Jack, 2014. "Gendered framings of Julia Gillard's 'sexism and misogyny' speech", *Australian Journal of Political Science* 49 (3), s 455-468.

Wängnerud, Lena, 2000. "Testing the Politics of Presence: Women's Representation in the Swedish Riksdag", *Scandinavian Political Studies* 23(1), s 67-91.